

OVATKO PERINTEISET LASTENLAULUT KATOAMASSA?

Lastenlaulujen merkityksiä eri-ikäisille ihmisille

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU

Musiikin koulutusohjelma

Varhaisiän musiikkikasvatus

Opinnäytetyö

Kevät 2008

Piia Nikkinen

Lahden ammattikorkeakoulu
Musiikkipedagogin koulutusohjelma

NIKKINEN PIIA: Ovatko perinteiset lastenlaulut katoamassa?
Lastenlaulujen merkityksiä eri-ikäisille ihmisille

Musiikin varhaiskasvatuksen opinnäytetyö, 35 sivua

Kevät 2008

TIIVISTELMÄ

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin sitä, miten eri-ikäiset ihmiset kokevat lastenlaulujen merkityksen. Tutkimuksessa vastataan muun muassa kysymyksiin:

Minkälaisiin tilanteisiin laulaminen on liittynyt?

Mitä yhteisiä lauluja löytyi eri aihepiireistä saman ikäryhmän sisällä tai eri ikäryhmien välillä?

Miten haastateltavat kokivat lastenlaulujen merkityksen?

Historiaosassa kerrotaan lastenlaulujen historiasta 1900-luvun alusta vuosikymmenittäin 2000-luvulle asti. Jokaiselta vuosikymmeneltä on kerrottu joitakin sen ajan keskeisimpiä laulun tekijöitä, esittäjiä sekä lauluja.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, joka toteutettiin kolmella tavalla: suullisesti haastatellen, sähköpostin välityksellä, sekä siten, että haastateltavat vastasivat kysymyksiin kirjallisesti. Haastateltavia oli yhteensä yhdeksäntoista, he olivat iältään 10 – 85-vuotiaita.

Tulokseksi saatiin eri-ikäisten lapsuudessa laulettuja lauluja, joissa löytyi yllättävän paljon yhtäläisyyksiä ikäryhmien välillä. Lastenlaulut koettiin erittäin tärkeinä lapsen kasvun ja kehityksen kannalta. Laulut ovat myös väyliä muistoihin ja lastenlauluperinnettä halutaan siirtää laulamalla omille lapsille ja lastenlapsille.

Lastenlaulut ovat muuttuneet aika tavalla 1900-luvun alkupuolelta tähän päivään, mutta tämän tutkimuksen perusteella voidaan olettaa, että perinteiset lastenlaulut eivät ole katoamassa suomalaisesta lastenlaulukulttuurista.

Avainsanat: suomalainen lastenlaulu, lastenlaulukulttuuri, lastenlaulun historiaa, lastenmusiikki

Lahti Polytechnic
Faculty of Music Studies

NIKKINEN PIIA: Traditional children's song disappearing?
Meaning of children's song to different aged people

Research of Music, 35 pages

Spring 2008

ABSTRACT

This study looks into how people in different ages feel about children's music. It answers e.g. the following questions:

What kind of situations has singing been involved?

Which common songs were found between people of the same age or between different groups?

How did the people who were interviewed feel about the meaning of these children's songs?

The history section deals with the history of children's songs from the early 19th century until 20th century. Some essential composers, performers and songs are presented in this chapter by decades. A theme interview was used as a research method, which was accomplished by three methods: verbally, via e-mail and some of the answers were received in hand written form. There were nineteen interviewees and they were between 10- 85 years of age.

The results were that different aged interviewees shared a lot of common songs in their childhood. The interviewees felt that children's songs were very important to a child's growing and development. They also felt that the songs were a way to their memories and they absolutely wanted to pass on the children's song tradition to their children and grandchildren by singing and playing songs to them.

Children's songs have changed a lot from the early 19th century to the present time, but on the basis of these results I can conclude that traditional children's songs are not disappearing from the Finnish children's song culture.

Key words : Finnish children's song, the culture of children's music, the history of children's music.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO

2 LASTENMUSIIKIN HISTORIAA

2.1 1920-luku	2
2.2 1930 – 40-luku	2
2.3 1950-luku	3
2.4 1960-luku	5
2.5 1970-luku	6
2.6 1980-luku	7
2.7 1990-luku	7
2.8 2000-luku	8

3 HAASTATTELUJEN TARKOITUS JA TOTEUTUS

3.1 Haastattelujen tarkoitus	9
3.2 Tutkimuksen aineistot	9
3.3 Tutkimusmenetelmä	9
3.4 Haastateltavien esittely	10

4 TULOKSET

4.1 Minkälaisissa tilanteissa laulettiin, kun olit lapsi?	13
4.2 Hauskoja muistoja lapsuuden lauluista	14
4.3 Muistettuja laulutyyppejä	16
4.3.1 Piirileikkilauluja	16
4.3.2 Eläinlauluja	17
4.3.3 Urheilu- ja liikuntalauluja	18
4.3.4 Kodinaskarelauluja	19
4.3.5 Syntymäpäivä- ja juhlalauluja	20
4.3.6. Viikonpäivä-, kuukausi- ja aakkoslauluja	21
4.3.7. Joululaulut	22
4.3.8 Nukutus- ja kehtolauluja	23
4.4 Miten arvot näkyivät lastenlauluissa?	24
4.5 Mielipiteitä nykyajan lastenlauluista	24

	5
4.6 Lastenlaulujen merkitys ihmisille	25
5 POHDINTA	26
5.1 Opinnäytetyön tekemisen vaiheita	26
5.2 Omia mietteitä tutkimastani aiheesta	26
LÄHTEET	28
LIITTEET	
Liite 1. Haastattelukysymykset	29
Liite2. 53-vuotiaan Marian haastattelu	30

1 JOHDANTO

Milloin olet viimeksi kuullut jonkun aikuisen hyräilevän tai laulelevan itsekseen esimerkiksi kotitöiden yhteydessä? Vain harvat ihmiset osaavat enää lauleskella spontaanisti. Liekö syynä koulun pakollisessa laulukokeessa saatu palaute esimerkiksi numero neljän merkeissä vain siitä syystä, että ei ehkä uskaltanut laulaa kenenkään kuunnellessa, tai ehkä laulu on vain hukkunut massaviihteen tarjonnan alle.

Ennen vanhaan lauluista löytyi lääke ja lohtu moneen asiaan. Lapsille laulettiin nukuttaessa, syötettäessä, pukiessa ja lohduttaessa, toisin sanoen heitä osattiin viihdyttää viisain ja vähäisin keinoin, annettiin lasten kuulla, että aikuinen on lähellä. Nykyajan lapset sen sijaan kuulevat harmittavan usein lähellä olevan radion, television tai dvd:n turvallisen aikuisen sijasta. Lapsi kuulee paljon, mutta kuuntelee vähän.

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen lastenlaulujen historiaa ja sitä, miten lastenlaulut ovat muuttuneet 1900-luvun alkupuolelta tähän päivään. Pohdin myös ovatko perinteiset lastenlaulut katoamassa, siksi aihe on mielestäni hyvin ajankohtainen. Ajatellessani tulevaa ammattiani musiikkileikkikoulunopettajana mieleni valtaa huoli tulevaisuudesta. Perinteiset lastenlaulut ovat jäämässä nykyajan pop- & rockmusiikkivaikutteisten ”lastenlaulujen” varjoon. Yhä useammat lapset kuulevat pelkästään musiikkia, joka on aikuisille suunnattua heille kuuluvien lastenlaulujen sijaan. Mitä siis nämä lapset tulevaisuudessa olettavat muskariin tullessaan kuulevansa?

Aikuisten tulisi ennen kaikkea ottaa huomioon minkälaisia asioita lapset kuulevat aikuistenmusiikin sanoituksia kuullessaan. Aikuiset rajoittavat lastensa elämää suojellakseen heitä, esimerkiksi television katsomista rajoittamalla. Minusta aikuisten velvollisuus olisi rajoittaa myös pienten lasten musiikinkuuntelua, esimerkiksi miettimällä minkälainen musiikki kotona soi taustalla leikkien yhteydessä tai perheen lomareissulla automatkan aikana.

2 LASTENMUSIIKIN HISTORIAA

Tässä luvussa luon katsauksen lastenmusiikin historiaan Suomessa pääasiassa 1900-luvulla. Käytän pääasiallisena lähteenä Jalkasen teosta Pohjolan yössä (1992), ja niissä kohdin, joissa viitataan muihin lähteisiin, olen maininnut ne erikseen.

Suomalainen lastenlaulu syntyi 1800-luvun lopulla, oikeammin sanottuna lastenlaulu synnytettiin tuolloin Suomeen. Tätä ennen lapsille laulettiin lähinnä kansanperinteen kehto- ja leikkilauluja. Vuonna 1866 annetun kansakouluasetuksen mukaan laulu oppiaineena tuli samanarvoiseksi muiden oppiaineiden kanssa (Pajamo 1999, 12). Kansakouluilla oli pula oppimateriaalista ja tarvittiin uutta laulumateriaalia. Aineistoksi valittiin keskieurooppalaisia ja skandinaavisia koululauluja, suomalaisia kansanlauluja ja aivan uusia lauluja. Kyseisiä lauluja taiteilivat tilauksesta mm. Oskar Merikanto, Erkki Melartin, P. J. Hannikainen ja Mikael Nyberg. Tämän ajan lastenlauluissa korostuu kansallisromanttinen ihanteellisuus. Lauluista kuvastui erityisesti arvostus kotia, isänmaata, uskontoa, luontoa ja eläimiä kohtaan. Tärkeänä pidettiin myös ahkeruutta ja köyhien hyvää kohtelua.

Kaikkia lauluja ei kuitenkaan tehty alusta loppuun uudestaan, vaan vanhoihin sävelmiin vaihdettiin uudet sanat. Esimerkiksi *Joulupuu on rakennettu*, on ollut ennen sanojen vaihdosta lemmenlaulu *Onneton nuorukainen*. Myös laulu nimeltään *Kreivin sylissä istunut* sai J. H. Erkon kynästä soveliaammat sanat, ja näin syntyi laulu *Olet maamme armahin Suomenmaa*. Useat laulut ovat säilyttäneet asemansa ihmisten mielissä ja muuttuneet lastenlauluklassikoiksi, kuten esimerkiksi P. J. Hannikaisen *Suojelusenkeli*.

2.1 1920-luku

Äänilevyteollisuuden alettua 1920-luvulla lastenlaulujen tuotanto lähti nousuun. 1920-luvun loppupuolella syntyi uusi lastenlaulutyyli, joka pohjautui viihdemusiikkiin, polkkaan, valssiin ja 6/8-osa onesteppiin. Yleisradion toiminnan

alettua 1926 alkoi Markus-sedän lastentunti -niminen radio-ohjelma. Ohjelma tuli aluksi Helsingistä, mutta kiersi myöhemmin ympäri Suomea. Markus-setä kertoi joitakin asioita paikkakunnasta, jossa he kulloinkin olivat. Ohjelmassa soitettiin lastenlevyjä, ja lapset saivat laulaa itse tai lausua runoja. Lastenmusiikkia ei ollut kuultavissa kovinkaan usein, niinpä keskiviikkoisin Markus-sedän lastentunti kokosi lapset radion ääreen kuuntelemaan suosikkejaan.

2.2 1930 - 40 -luku

Ensimmäinen lastenlevyjen tekijä oli Georg Malmstén. Hän oli aikansa kuuluisa säveltäjä ja vastasi suurelta osin 1930 - 1950-lukujen lastenmusiikista. Eräänä päivänä työskennellessään Parlophonin myyntipäällikkönä liikkeeseen tuli rouva, joka tiedusteli oliko heillä lastenlevyjä myytävänä. Päähänpiston saatuaan Georg totesi rouvalle, että lastenlevyt puuttuvat heiltä toistaiseksi, mutta ensi vuonna joulun aikaan niitä varmasti on. Tämän lupauksen myötä valmistui ensimmäinen lastenlevy nimeltään Sairas karhunpoika. (Malmstén 1964, 117.)

Georg levytti Dallapé-orkesterin säestyksellä kuuluisat Mikki Hiiri-laulunsa, joissa Georgin sisko Greta ja tytär Ragni lauloivat Mikki Hiiren osuudet. 1930-luvulla levytykset tehtiin yhdellä otolla. 1930-luvun Georgin Mikki Hiiri-laulut olivat musiikkisatuja tai voisi kai sanoa jopa pienoismusikaaleja. Tarinassa hyvä ja paha taistelivat. Hyvä kuvattiin duurivoittoisella melodialla, korkealla ja hilpeällä sävelkululla, paha sen sijaan hitaalla mollivoittoisella melodialla bassorekisterissä. Malmstén käytti aiheinaan myös eläinpareja, esimerkiksi viisas ja nokkela vastaan tyhmä ja kömpelö (*Mikkihiiri ja vuorenpaikko*).

Musiikkisatujen rakenne muodostui seuraavasti: 1. Aluksi tilanne on vakaa. 2. Tulee jokin yllättävä tapahtuma. 3. Seuraa uhkaava tilanne. 4. Tapahtuu pelastus / pelastautuminen. 5. Lopuksi tilanne on jälleen vakaa. Orkesterikokoonpanoina käytettiin torvisoittokuntaa, jousikokoonpanoa, puhaltimia, pianoa ja rumpuja.

2.3 1950-luku

1950-luvulla lastenmusiikki koostui perinteisistä lastenlauluista sekä Georg Malmsténin tekemistä lauluista aina 50-luvun loppupuolelle asti. Lauluissa esiintyi vanhakantainen kerrostuma, joissa korostettiin kotia ja perhettä, sekä velvollisuuden tunnetta ja ahkeruutta. Myös luonto ja vuodenaajat olivat tärkeitä aiheita, sekä usko Jumalaan korostui. Vuonna 1955 Malmsténin levyttämä *Lasten liikennelaulu* kuvaa hyvin, kuinka tämän ajan lastenlauluissa oli usein sääntöjä tai opetuksia.

Levy-yhtiöt eivät olleet oikeastaan kiinnostuneita lastenmusiikista, koska lastenkulttuurin ei katsottu kuuluvan sen piiriin, ja tästä johtuen levytystoiminta oli hyvin vähäistä ja satunnaista. Suomessa alettiin julkaista englantilaisia ja amerikkalaisia lastenlauluja kotimaisina versioina. Kipparikvartetti levytti useita revyy- ja elokuva-sävelmiä, mm. Harry Bergströmin ja Georg de Godzinskyn sovittamat *Teddy-karhujen huviretki*, *Hauva ikkunassa* ja *Kolme pientä possua*. 1953 julkaistiin Suomen ensimmäiset LP-levyt.

1950-luku oli lapsitähtien vuosikymmen. Levylle lauloivat muun muassa Heikki Juhani *Intiaanin sotahuudon*, Eveliina Pokela *Lirularulorun*, Pikku-Tapani *Pikku maalarin*, Pikku Tupu *Tiedän paikan armahan* ja Suvi-Päivikki *Ala-könni ja Suutarin akan kehtolaulun*. He lauloivat aluksi radioissa ja saavutettuaan suosiota he levyttivät perinteisiä lastenlauluja tai heille itselleen sävellettyjä kappaleita.

1950-luvun loppupuolella musiikissa syntyi uusi kerrostuma. Laulut perustuivat hauskoihin tilanteisiin, joissa eläimet eivät olleet realistisia, kuten *Putte-possun nimipäivät* ja *Telefoni Afrikassa*. Markus-sedän lastentunnin suosikkeja olivat Georg Malmsténin tekemät laulut: *Sairas karhunpoika*, *Jänöjussin mäenlasku* ja *Tottelematon Tipi*. Tämän ajan lauluissa korostettiin vanhempien neuvoja ja usein niihin sisällytettiin jokin opetus.

2.4 1960-luku

1960-luvun alkupuolella syntyi folkloristinen suuntaus, jonka äitihahmona toimi Marjatta Pokela, tätä suuntausta on tukenut laulujen sovittaja Matti Kontio. Pokela oli yksi niistä harvoista, jotka ovat erikoistuneet lastenlaulujen säveltämiseen ja sanoittamiseen. Yhdessä miehensä Martti Pokelan kanssa he esittivät kansanmusiikkiesityksiä, jotka olivat kuuluisia Suomessa ja ulkomaillakin jo 1950-luvun alusta lähtien. Heidän musiikkiesityksistään muistetaan mm. *Haamu ja Marjaana* ja *Laula kukko*, sekä lukuisat kantelumerot.

Marjatta Pokelan lastenlaulusävellysten innoittajana toimi oma tytär Eveliina, koska lastenlaulumateriaalia ei ollut paljon. Vuonna 1962 Eveliina teki ensimmäiset levytyksensä äitinsä tekemistä lauluista *Kuvakirja Alppimaasta*, *Marjalaulu* ja *Lörpötys*. Näistä lauluista koottiin laulukirja, ja vuonna 1966 julkaistiin Eveliinan *Lauluja* -niminen nuottikirja ja äänite. Kokoelmassa oli mukana myös suosittu lastenlaulu: *Vaarilla on saari*. Marjatta Pokelan lastenlaulutuotannossa tärkeitä tyylipiirteitä olivat tonaalisesta kansanmusiikista periytyvät sävelmä-, muoto- ja sointiaiheet.

1960-luvulla radiossa soitettiin lastenmusiikkia, mutta levytys oli vähäistä. Saukki Puhtila levytti Pikkuorava-levyt amerikkalaisten slapstick- ja piirrosfilmien innoittamana. Levyt tehtiin trikkiäänityksillä, joissa oravien osuudet laulaneen Eino Virtasen täytyi laulaa alkuperäisotos puolta hitaammassa tempossa, jotta nauhaa voitiin pyörittää tuplanopeudella, jolloin ääni saatiin kuulostamaan kimeältä, esimerkkinä *Pikkuoravien kuuraketti* ja *Jöröjukka-rock*. Disney-elokuvien teemasävelmiä julkaistiin soundtrackeina. Iskelmälaulajat levyttivät lastenlauluja: Brita Koivunen ja Four Cats *Saku sammakon*, Olavi Virta, Kipparikvartetti ja Metrotytöt *Pienen ankanpoikasen* ja Toivo Kärki laulun *Tiku ja Taku*.

Vuonna 1965 Jaakko Salon säveltämät *Peppi-karhun aamutossut* ja *Peppi-karhun kalamatka* ovat hyviä esimerkkejä siitä, kuinka jazz-iskelmän vivahteita kokeiltiin lastenmusiikissa. Nämä suositut Peppi-karhun laulut lauloi levyllä Brita Koivunen. Myös Marjatta Pokelan vuonna 1965 levytetty kappale *Mörrimöykky* oli

suursuosikki. Vuosikymmenen loppupuolen suosikkeja olivat Mari Laurilan esittämät kappaleet *Aja hiljaa isi* 1966 ja Jan Johanssonin hitti *Peppi Pitkätossu* vuodelta 1969.

2.5 1970-luku

1970-luku oli uutta lastenmusiikin valtakautta. Lastenmusiikki uudistui kolmannen kerran 1970-luvun alussa, koska haluttiin sekä sisällöllisiä että tyyllillisiä uudistuksia lastenmusiikkiin ja -kulttuuriin vakiintuneita piirteitä vastaan. Teemaksi nousi terveyskasvatus. Perinteisten lastenlaulujen ihannemaailman tilalle tulivat lapsen omasta maailmasta lähtevät ideat, muun muassa omat spontaanit laulut ja improvisaatiot, sekä niitä yhdistävä nonsense-perinne. ”Nonsense-kirjallisuudelle on ominaista leikittely kielen säännöillä, logiikalla, tehosteilla ja kuvauksella tai näiden kaikkien yhdistelmillä. Nonsense-esittämistavassa asiat käännetään mullin mallin ja tuodaan ne esiin uudessa valossa”. (Heikkilä-Halttunen 2000.)

Nonsense-komiikalla laulujansa sävyttänyt Mauri Antero Numminen, paremmin tunnettu nimellä M.A. Numminen, päätyi sattumalta lastenlaulujen säveltäjäksi Yleisradion lastenohjelmien toimittajan Tytti Paavolan tilattua häneltä kuusi lastenlaulua vuonna 1970. Muun muassa näistä lauluista koostui levy *Iso Mies ja Keijukainen*. Äänilevy sai Kritiikin kannukset-palkinnon ja vaikutti 70-luvun lastenlevybuumiin. Vuosikymmenen aikana julkaistiin noin 50 lastenlevyä. ”Nummisen hellyttävissä lauluissa komiikka syntyy mahdolluuksista ja epäsovpuuksista kuten rahvaanomaisen haitarijenkan ja näennäisesti asiallisen proosarunon yhdistelystä (*Hauska Linja-automatka, Isä ja Kyösti*), nonsense-komiikasta (*Valtava Jänis, Kenkä voi olla auto*) ja rokkiparodioista (*Opettaja ja lapset Helsingissä*).” (Jalkanen 1992, 194.)

Musiikin monitaituri Matti Kontio on säveltänyt ja sovittanut runsaasti lastenmusiikkia. Hän on julkaissut lastenlevyt *Kissapa Uu* (1977) ja *Täti Monika* (1979), soitinkokoonpanona levyillä hän käytti kanteleita, tanohuiluja, jouhikoita ja muita kansansoittimia sävyttämään tavallisia soittimia.

2.6 1980-luku

1980-luvun lastenmusiikki pohjautui hyvin pitkälti satuhahmoille. Marjatta Pokelan *Mörköooppera* oli vuosikymmenen suurmenestys. Ooppera koostuu 25:stä laulusta, joista tunnetuin lienee *Mörkö se lähti piiriin*. Mörköoopperaa seurasivat teokset *Mörrimöykyn suvi* (1983) ja *Mörkö se lähti laivaan* (1985), myöhemmin Mörön seikkailut jatkuivat hampaiden pesun tärkeydestä kertovassa *Karamellioopperassa* (1994). Muita Pokelan teoksia olivat Pirkko Koskimiehen sanoihin sävelletty laulusarja *Pupu Tupunan lauluja* (1983) ja *Kuperkeikku* (1989). (Juvonen 2003.)

Myös Rölli-peikko oli 80-luvun suosittu hahmo. Allu Tuppuraisen luoma, joskin hieman pelottava satuhahmo valloitti pikkuväen sydämet. Vuonna 1985 julkaistiin äänitteellä ensimmäiset Röllin laulut ja seikkailut. Mikko Alatalon ”Känkkäränkkä” on myös varmasti jäänyt monen mieleen.

2.7 1990-luku

1990-luvulla lastenmusiikkiin otettiin vaikutteita muista maista ja maanosista, mutta myös suomalaista perinnettä oli mukana. Tätä perinnettä ylläpitää muun muassa kansanmusiikkihenkistä lastenmusiikkia tehnyt Mikko Perkoila. Tämä sanoitusnikkari käyttää musiikissaan perinne- ja itse rakentamiaan soittimia. M.A. Numminen teki jo 70-luvulla lapsille rock-kappaleita, mutta 90-luvulla tulivat yhtyeet, jotka alkoivat soittaa rock-henkistä lastenmusiikkia. Lapset saatiin liikkumaan esimerkiksi Fröbelin Palikoiden jumppa- ja liikuntalaulujen tahdittamana. Samaa tyyliä ovat jatkaneet muun muassa Kengurumeininki- ja Onkalo-orkesterit.

Riitta Korpela loi Ti-Ti-nallen vuonna 1989, siitä asti vaalea neulenalle on leikkittänyt ja laulattanut Suomen lapsia yhdessä emäntänsä Riitan kanssa aina tähän päivään saakka. Nalleperhe on kasvanut vuosien varrella kaiken kaikkiaan seitsenhenkiseksi. Riitta säveltää ja sanoittaa noin 95 % lauluista. Lauluissa piilee

usein jokin musiikillinen opetus, mutta lauluissa on aina mukana jokin hauska leikki. (Jaakkola 2005.)

Seppo Hovin juontama Tenavatähti-kilpailu oli suosittu lastenlaulukilpailu, jota esitettiin vuosina 1990 – 1995. Kilpailun finalistit pääsivät jopa levyttämään omia soololevyjään. Myöhemmin Tenavatähti-kilpailua seurasi lastenlaulukilpailu Karuselli, jota seurattiin valtakunnallisessa verkossa vuosina 1996 – 2000. Karuselli ei saavuttanut kuitenkaan läheskään niin suurta suosiota kuin Tenavatähti-kilpailu aikoinaan.

2.8 2000-luku

2000-luvulla lastenmusiikin tekijät ovat lisääntyneet valtavasti. On vaikeaa nimetä tämän ajan lauluille mitään selkeää tyyli- tai tunnuspiirrettä, koska tyyliit heittelevät laidasta laitaan. Tämä on toisaalta hyvä, koska näin jokaiselle löytyy varmasti jotakin kuunneltavaa. Säveltäjä Soili Perkiön ja runoilija Hannele Huovin yhteistyöllä on ollut valtavan suuri merkitys nykypäivän musiikin varhaiskasvatuksen saralla. He ovat tehneet yhdessä monia opetuskäyttöönkin soveltuvia materiaaleja. Näitä ovat muun muassa ”Vauvan vaaka”, ”Urpo ja Turpo” ja ”Salainen aapinen”, joista on saatavana sekä laulukirja että äänite.

Televisio teki tunnetuksi 2000-luvun alkupuolella lasten rakastaman hahmon ”Tutti-Ritarin” eli Jukka Leistin, joka ratsasti ja lauloi yhdessä Satu Sopasen ja Mukaralla-orkesterin kanssa Pikku Kakkosen Huvitutti-kiertueella. Muita 2000-luvun musiikki-ilmiöitä ovat muun muassa: Lenni Lokinpoikanen, Risto Räppääjä, Pellekaija Pum, Smurffit ja Tohelo ja Torvelo, sekä jo 90-luvun puolella mainetta niittäneet Fröbelin Palikat, Kengurumeinenki ja Ti-Ti-nalle.

Vuonna 2005 Pentti Rasinkangas valittiin Vuoden säveltäjäksi Salon lastenlaulufestivaalin toimesta. Rasinkangas on suomalaisen lastenmusiikin uranuurtaja, hänen hittejään ovat muun muassa *Meidän uusi vauva* ja *Markan possu*.

3 HAASTATTELUJEN TARKOITUS JA TOTEUTUS

3.1 Haastattelujen tarkoitus

Haastattelujen pääasiallisena tarkoituksena on selvittää, miten eri-ikäiset ihmiset kokevat lastenlaulujen merkityksen. Tutkimuksessani pyrin vastaamaan kysymyksiin:

Mitkä laulut ovat erityisesti jääneet lapsuudesta mieleen?

Minkälaisiin tilanteisiin laulaminen on liittynyt?

Mitä yhteisiä lauluja löytyi eri aihepiireistä saman ikäryhmän sisällä tai eri ikäryhmien välillä?

Millaisia arvoja lastenlauluissa näkyy?

Miten haastateltavat kokivat nykyajan lastenlaulut?

3.2 Tutkimuksen aineistot

Tässä tutkimuksessa olen käyttänyt kolmenlaista aineistoa, varsinainen haastatteluaineisto, joka on tehty henkilökohtaisesti haastattelemalla seitsemää henkilöä. Kahden henkilön vastaukset sain sähköpostin välityksellä, koska asimme eri paikkakunnilla ja tapaaminen olisi ollut vaikeaa järjestää molempien osapuolten kiireisten aikataulujen takia. Kolmantena aineistona ovat kymmenen samaan työyhteisöön kuuluvan yläasteen opettajan haastattelut, joihin on vastattu kirjallisesti.

3.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmää miettiessäni teemahaastattelu tuntui kaikkein sopivimmalta tutkia sitä, miten lastenlaulut ja niiden merkitykset ovat muuttuneet aikojen saatossa. Yksi teemahaastattelun ominaispiirre on, että halutessaan haastattelija voi tehdä mieleen tulevia lisäkysymyksiä haastattelun yhteydessä (Hirsjärvi & Hurme 1988, 44). Tämä tuntui hyödylliseltä seikalta tulevia haastatteluja

mieltiessäni. Halusin tehdä haastattelut myös sen takia, koska arvelin saavani eri-ikäisiltä ihmisiltä toisistaan selkeästi eriäviä sekä myös yhteneviä vastauksia. Haastattelut, joita en vaikeiden olosuhteiden vuoksi voinut tehdä henkilökohtaisesti, ovat tehty kyselyinä.

Haastattelin yhdeksäätoista henkilöä. Nuorin heistä on 10-vuotias ja vanhin 85-vuotias. Esittelen haastateltavat tarkemmin myöhemmässä luvussa. Haastateltavien löytäminen tuotti aluksi päänvaivaa. Muutaman potentiaalisen henkilön keksin heti, muut haastateltavat löytyivät lopulta, kun keskustelin ystävien ja sukulaisten kanssa aiheesta, josta aion tehdä opinnäytetyön. Valitsin haastateltavien joukkoon tietoisesti sekä sellaisia, joista tiesin että heillä on kotona laulettu, että sellaisia, joille ei juurikaan ole laulettu lapsena, eikä musiikkia pidetty kovin tärkeänä.

Tein haastattelut tammi- ja helmikuussa 2008. Varasin yhteen haastatteluun aikaa noin 60 minuuttia. Olin varautunut kuitenkin siihen, että jotkut haastattelut saattavat mennä nopeammin ja joissakin saattaa mennä hiukan kauemmin. Haastattelutilanteissa olivat läsnä vain haastateltava ja haastattelija. Koin tämän olevan tärkeää, jotta haastattelutilanne oli rauhallinen ja haastateltava sai rauhassa paneutua kysymyksiin. Näin sain mahdollisimman totuudenmukaiset vastaukset.

Kysyin haastattelussa henkilöiltä tilanteista missä on laulettu, kenen kanssa ja millaisia lauluja on laulettu, käsityksiä siitä miten lastenlaulut ovat muuttuneet ajan myötä ja miten eletyn ajan olosuhteet näkyvät lastenlauluissa. Tarkat haastattelukysymykset ovat työn liitteenä (LIITE 1).

3.4 Haastateltavien esittely

Tässä luvussa esittelen työtäni varten haastattelemi henkilöt. Kerron minkälaisissa tilanteissa heidän lapsuudessaan on laulettu, sekä kuka on laulanut heille ja kenen kanssa on laulettu. Olen muuttanut kaikkien haastateltavien nimet intimitteettisuojan säilymisen vuoksi. Esittelen haastateltavat ikäjärjestyksessä aloittaen vanhimmasta nuorimpaan. Viidennen haastattelun vastaukset ovat niin

kuvailevia, kattavia ja mielenkiintoisia, että halusin laittaa haastattelun kokonaisuudessaan työn liitteeksi (LIITE 2).

Ensimmäinen haastateltava oli 85-vuotias Tyyne-rouva. Hän on viettänyt lapsuutensa maalla Etelä-Karjalassa, Lemin kunnassa ja työskennellyt parturikampaajana Kouvolassa. Lapsuuden perheeseen kuului isä ja neljä sisarusta. Lasten äiti oli kuollut heidän ollessa ihan pieniä ja he olivat usein hoidossa tätinsä luona, jonka kanssa sisarukset joskus lauloivat. Tyynen isä soitti korvakuulolta kaksirivistä haitaria. Isä ei osannut soittaa nuoteista, joten Tyyne lauloi hänelle malliksi ja sitten he musisoivat yhdessä. Hän muistaa lapsuudessa laulaneensa joululauluja joulupukin vieraillessa, virsiä kirkossa käydessään ja koululauluja kansakoulussa koulutovereiden kanssa.

Toinen haastateltava oli 83-vuotias Hilja-rouva. Hän on viettänyt lapsuutensa Jämsässä, perheeseen kuuluivat äiti, isä ja isosisko. Hiljan lapsuudessa on laulettu lukukinkereillä, ompeluseuroissa, kirkossa, nimi- ja syntymäpäivillä ja koulussa. Hänelle lauloivat äiti, mummo ja isosisko, joiden kanssa hän myös itse lauloi. Hän muistaa myös laulaneensa koulussa koulutovereiden kanssa.

Kolmas haastateltava oli 79-vuotias Rauha-rouva. Hän on elänyt lapsuutensa Kymenlaaksossa, mutta valmistuttuaan luokanopettajaksi hän muutti työn perässä Ivaloon ja asui siellä, kunnes palasi viettämään eläkepäiviään takaisin Kymenlaaksoon. Lapsuuden perheeseen kuuluivat äiti, isä ja isovelji. Rauha ei muista lapsuudestaan oikeastaan mitään tilanteita, joissa olisi laulettu, mutta hänelle on jäänyt mieleen, että hänen äitinsä on laulanut hänelle.

Neljäs haastateltava oli 60-vuotias Kerttu-rouva. Hän on toiminut ja toimii edelleen perhepäivähoitajana. Hän on viettänyt lapsuutensa Helsingissä ja hänen lapsuuden perheeseensä kuuluivat äiti, isä ja kolme siskoa. Kertun lapsuudessa ennen kouluun menoa laulettiin hyvin harvoin, vain joulunaikaan. Isosiskon mentyä kouluun hän opetti siskoilleen lauluja, joita oli itse oppinut koulussa, ja he lauloivat niitä sitten yhdessä kotona. Kouluun mentyään hän lauloi koulun kuorossa ja kävi sisariensa kanssa naapurustossa esiintymässä.

Viides haastateltava oli 53-vuotias Maria, joka on elänyt lapsuutensa maaseudulla Jämsässä. Hän on ammatiltaan pianonsoitonopettaja. Hänen lapsuuden perheeseensä kuuluivat isä, äiti ja kaksi siskoa. Perhe oli hyvin musikaalinen ja he lauloivat ja musisoivat paljon yhdessä. Äiti lauleskeli usein kotitöitä tehdessään. Maria muistaa itse laulaneensa koulussa, häissä, juhannusjuhliissa, ompeluseuroissa ja kirkossa. Marian haastattelu on työn liitteenä (LIITE 2).

Kuudes haastateltava oli 31-vuotias Teemu. Hän on viettänyt lapsuutensa Valkeakoskella. Hän on ammatiltaan palomies. Lapsuuden perheeseen kuuluivat isä, äiti ja isovelji. Teemulle laulettiin lapsena nukkumaan mennessä ja muutenkin kotona laulettiin isän, äidin ja veljen kanssa leikkien yhteydessä. Lisäksi hän lauloi päiväkodissa, koulussa ja sukulaisten luona kyläillessä. Kuudennella luokalla ollessaan Teemu lauloi Tiernapojissa Herodeksen osan, ja he kävivät paikallisissa palvelualueiden liikkeissä esiintymässä.

Seitsemäs haastateltava oli 25-vuotias Kaisa. Hän on elänyt lapsuutensa Kouvolassa. Hänen perheeseen kuuluvat isä, äiti ja isovelji. Kaisan ollessa pieni hänelle lauloivat isä, äiti ja mummo. Myöhemmin laulamaan opittuaan Kaisa lauloi yhdessä isän, äidin ja isoveljen kanssa.

Kahdeksas haastateltava oli 16-vuotias Laura, joka on viettänyt lapsuutensa Kymenlaaksossa. Hänen perheeseensä kuuluvat isä, äiti ja isovelji. Lauran ollessa pieni äiti ja mummot lauloivat hänelle. Kun hän oppi itse laulamaan, hän lauloi äidin, isän, serkkujen ja muskarikavereiden kanssa.

Yhdeksäs haastateltava oli 9-vuotias Ville. Hän on ala-asteella kolmannella luokalla. Hän elää lapsuuttaan Ivalossa. Perheeseen kuuluvat hänen lisäksi äiti ja isä. Pienempänä äiti lauloi hänelle, ja nykyisin Ville lauleskelee kodin lisäksi koulussa koulukavereiden kanssa.

Seuraavat haastateltavat olivat 29 - 59 -vuotiaita opettajia Kuusankosken Ruotsulan yläasteelta. Heitä oli kaiken kaikkiaan 10 kappaletta. Heitä en esittele tarkemmin, vaan käytän näitä vastauksia tulosten koonnissa ja eri ikäryhmien vastauksia vertaillessa.

4 TULOKSET

Haastattelutilanteet olivat hyvin mielenkiintoisia ja sain paljon hyviä vastauksia opinnäytetyöni materiaaliksi. Joidenkin kysymysten osalta haastattelutulokset olivat melko kirjavia. Sain vastaukset yhdeksältätoista eri henkilöltä. Tein kuusi haastattelua henkilökohtaisesti haastatellen, kahden haastattelun vastaukset sain sähköpostitse ja opettajien vastaukset, joita oli kymmenen kappaletta, sain postitse. Haastattelujen tulokset eivät ole välttämättä yleistettävissä, koska haastattelut tehtiin pienelle, valikoidulle joukolle.

Lukiessani haastattelujen vastauksia huomasin niissä olevan yhteneväisyyksiä. Tarkastellessani vastauksia tarkemmin huomasin vastausten olevan osittain sidonnaisia vastaajien ikään. Alkaessani purkaa vastauksia päätin jakaa vastaajat neljään ryhmään iän perusteella ja käsitellä vastauksia vertaillen suurin piirtein saman ikäisten vastauksia keskenään ja yleisesti kaikkia vastauksia keskenään.

Ensimmäinen ryhmä koostuu 70 - 80-vuotiaista vastaajista, joita oli kolme kappaletta. Toinen ryhmä koostuu 50 - 60-vuotiaista vastaajista, joita oli kahdeksan kappaletta. Kolmas ryhmä koostuu 30 - 40-vuotiaista vastaajista, joita oli neljä kappaletta. Neljäs ryhmä koostuu 10 - 20-vuotiaista vastaajista, joita oli neljä kappaletta.

4.1 Minkälaisissa tilanteissa laulettiin, kun olit lapsi?

Kaikki ikäryhmät kertoivat olleensa musiikin kanssa tekemisissä koulussa, kirkossa, jouluna, nimi- ja syntymäpäivillä, leikkien yhteydessä ja iltaisin nukkumaan mennessä.

70 - 80-vuotiaat vastasivat olleensa musiikin kanssa tekemisissä yllämainittujen lisäksi lukukinkereillä ja ompeluseuroissa. 50 – 60-vuotiaat kertoivat laulaneensa myös pyhäkoulussa, sekä 30 – 40-vuotiaat että 10 – 20-vuotiaat muistelivat laulaneensa päiväkodissa, seurakunnan päiväkerhossa ja lapsikuorossa, sekä nuorimmat myös musiikkileikkikoulussa.

Kaiken ikäiset vastasivat kuulleensa laulua yleisimmin äidiltä ja isoäidiltä, näiden lisäksi myös sisarukset, isä, muut sukulaiset ja koulukaverit ovat olleet lähes kaikilla lauluseurana. Nuoremmat vastaajat kertoivat myös päiväkodin henkilökunnan ja musiikkileikkikoulukavereiden jääneen heille vahvasti mieleen musiikin merkeissä.

4.2 Hauskoja muistoja lapsuuden lauluista

85-vuotias Tyne-rouva:

”Meidän kylällä maalla, vain sedälläni oli radio. Siinä oli sellainen hieno torvikaiutin. Kokoonnuimme hänen luokseen koko kylän lasten voimin kuuntelemaan Markus-sedän lastentuntia. Mieleeni jäi erityisesti, että Markus-setä kehoitti syömään kaurapuuroa”.

83-vuotias Hilja-rouva:

”Mummuni kamarin kiireetön rauha antoi hänen lauluilleen sisällön, joka jäi minun mieleen, hänen pienessä kamarissa oli silloin lämmin ja turvallinen tuntu. Kun hän lauloi laulua ‘Tuolla keinuu pieni pursi, vasten tuulta ponnistaa...’, niin minä näin lapsensilmilläni tuon pimenevän meren ja pikkuruisen laivan heittelehtivän siellä kuohuavilla aalloilla, ja minua melkein itketti, vaikka tiesinkin, että lauluilla on onnellinen loppu: laiva selviää myrskystä.”

53-vuotias Maria:

”Lastenradion lähetys oli päivän kohokohta, jos oikein muistan, se tuli kerran viikossa, maanantaisin. Radiosta kuulemani lastenlaulut olivat usein orkesterisäestyksellä esitettyjä, ”oikeita” musiikkiesityksiä, verrattavissa aikuisten radiossa soitettuun musiikkiin. Usein lauluissa oli myös juoni, aina uudelleen sai jännittää, pakeneeko Mikki Meripeikkoa, vai kaataako peikko kaarnapurren. Äänitehosteet oli mahtavia ja aina kävi lopussa onnellisesti.”

29-vuotias opettaja:

”Putte-possun nimipäivät -laulu on jäänyt erityisesti mieleeni, koska alakoulussa ollessani opettajamme lauloi sitä meille aina, kun pyysimme.”

25-vuotias Kaisa:

”Minulle jäi kerhosta mieleen erityisesti laulu ´Lensi maahan enkeli, joutuisampi tuulta..´, pienenä ihmettelin aina, että minkälainen se sampi-tuuli oikein oli, johon se enkeli joutui? Olin unohtanut koko asian, kunnes käteeni sattui laulukirja, jossa oli kyseisen kappaleen nuotti ja luin sanat läpi, jolloin selvisi, että se olikin yksi sana, eli enkeli oli joutuisampi, kuin tuuli. Kyllä minua nauratti.”

16-vuotias Laura:

”Pienenä suosikkikappaleeni oli ´Mörrimöykky tanssii ja ruokopilli soi...´. Sana ruokopilli tuntui niin hassulta suussa, että laulua oli laulettava aina vaan uudestaan, vaikka minulla ei ollut mitään hajua mitä se sana tarkoitti.”

4.3 Muistettuja laulutyypppejä

4.3.1 Piirileikkilauluja

70 – 80-vuotiaat:

- Piiri pieni pyörii
- On neidolla punapaulat
- Mul on lämmin, lämmin,
lämmin, lämmin...
- Hans vili vili
- Tallukka on hieno kenkä
- Rakkauden tuli palaa, kuin
öljy pumpulissa

50 – 60-vuotiaat:

- Piiri pieni pyörii
- On neidolla punapaulat
- Kehruuvalssi
- Kalliolle kukkulalle
- Hertat ja Tertut ja Maijat ja
muut
- Hans vili vili

30 – 40-vuotiaat:

- Piiri pieni pyörii
- Hans vili vili

10 – 20-vuotiaat:

- Piiri pieni pyörii
- Hans vili vili
- Sinisiä punaisia ruusunkukkia
- On neidolla punapaulat

Tarkastellessani laulujen yhteneväisyyksiä tein mielenkiintoisen huomion, että piirileikkilauluissa kaikilla ikäryhmillä oli vastauksena laulut *Piiri pieni pyörii* ja *Hans vili vili*. Vanhimpien vastaajien piirileikkilauluissa oli muutamia, joita en itse ole koskaan kuullut, kuten *Rakkauden tuli palaa, kuin öljy pumpulissa* ja *Tallukka on hieno kenkä*. Nämä piirileikit, joita on laulettu ja leikitty jo 1920-luvun loppupuolella, ovat kai aikojen saatossa karisseet uudempien tieltä. Mielenkiintoinen huomio oli myös, että kaikilla muilla ikäryhmillä paitsi 30 – 40-vuotiailla oli yhteisenä lauluna myös *On neidolla punapaulat*.

4.3.2 Eläinlauluja

70 – 80-vuotiaat:

- Kis, kis kippurahäntä
- Jänis istui maassa
- Tillin tallin tikka se tanssii
- Kisu, Visu, Misu, Sisu, neljä kissanpoikaa
- Mirri sairastuu

50 – 60-vuotiaat:

- Kaksi pientä karhunlasta
- Jänis istui maassa
- Hämähämähäkki
- Oravan pesä
- Korkeella puussa varis
- Hauva ikkunassa
- Me myyrät me mullassa
- Kukko kiekku punahelтта
- Elefanttimarssi
- Lennä lennä leppäkerttu
- Maijan karitsa
- Mustan kissan tango
- Juokse porosein
- Sairas karhunpoika

30 – 40-vuotiaat:

- Telefooni Afrikassa
- Jänis istui maassa
- Hämähämähäkki
- Mirri sairastaa
- Pienet sammakot
- Telefooni Afrikassa
- Sairas karhunpoika
- Maijan karitsa
- Talitintti maaliskuussa
- Lennä, lennä leppäkerttu

10 – 20-vuotiaat:

- Leijonaa mä metsästä
- Huomenna mennään korkeasaareen
- Jänis istui maassa
- Etana Elli
- Saku sammakko
- Mörrimöykky
- Ihahaa

Eläinlauluja muistettiin ylivoimaisesti eniten. Lapset pitivät eläinlauluista, koska niihin on helppo keksiä liikuntaleikkejä ja matkia eläinten ääniä. Kaikki ikäryhmät olivat maininneet yhteisenä lauluna laulun *Jänis istui maassa*. 50 – 60-vuotiailla ja 30 – 40-vuotiailla samoja eläinlauluja olivat: *Telefooni Afrikassa*, *Hämä hämähäkki*, *Elefanttimarssi*, *Sairas karhunpoika* ja *Maijan karitsa*. Yhteneväisenä lauluna oli myös *Mirri sairastaa* 70 – 80-vuotiaiden ja 30 - 40-vuotiaiden kesken.

4.3.3 Urheilu- ja liikuntalauluja

70 – 80-vuotiaat:

- Ylös Suomen pojat nuoret,
ulos sukset survaiskaa
- Hiihtolaulu: Hanki kun soita,
riennämme rinnoin sykkivin..

50 – 60-vuotiaat:

- Yl'kasteisten vuorten me
kuljemme
- Jänöjussin mäenlasku
- Ylös Suomen pojat nuoret,
ulos sukset survaiskaa

30 – 40-vuotiaat:

- Jänöjussin mäenlasku
- Koska luistellaan ihan
muuten vaan

10 – 20-vuotiaat:

- Jänöjussin mäenlasku
- Pikku urheilija
- Kuningas jumppaa
- Koska luistellaan ihan
muuten vaan

Urheilu- ja liikuntalauluja oli vastauksissa melko vähän. Ei löytynyt yhtään laulua, joka olisi ollut sama kaikilla ikäryhmillä. Kolme ikäryhmää, 10 – 60-vuotiaat, vastasivat yhden saman laulun, joka oli *Jänöjussin mäenlasku*. Kaksi vanhinta ikäryhmää vastasivat yhteisen hiihtolaulun: *Ylös Suomen pojat nuoret, sukset ulos survaiskaa*. Minusta tämä tuntui yllättävältä yhteensattumalta, koska en ole itse kuullut koskaan kyseistä kappaletta ja koska haastattelujoukko oli niin pieni. Kahden nuorimman ikäryhmän yhteiseksi kappaleeksi löytyi talviurheilulaulu: *Koska luistellaan, ihan muuten vaan*.

4.3.4 Kodinaskarelauluja

70 – 80-vuotiaat:

- Nyt on lapset työssä kaikki, astioita pesee Maikki (kirnus voita, kuori perunoita..)
- Talon poika taitava arjen askareissa
- Ahkeruuden anna olla ystäväsi verraton
- Pikkuinen paimen nyt kenkäsi jalkaan
- Nytpä tahdon olla ma, pienen mökin laittaja

50 – 60-vuotiaat:

- Lapsoset ketterät kotihaassa
- Leipuri Hiiva

30 – 40-vuotiaat:

- Leipuri pulla
- Leipuri hiiva
- Nytpä tahdon olla ma pienen mökin laittaja

10 – 20-vuotiaat:

- Leipuri pulla
- Leipuri hiiva

Kodinaskarelauluja muistui aika vähän, useimmat sanoivat, että eivät saa mieleen yhtäkään. Näitä lauluja ei varmasti ole kovin paljoa olemassakaan. Ikäryhmälle 10 – 60-vuotiaat osui yksi yhteinen laulu, joka on *Leipuri Hiiva*. Laulu *Leipuri Pulla* oli puolestaan kahdella nuorimmalla ikäryhmällä vastauksena. *Nytpä tahdon olla ma, pienen mökin laittaja* -laulu osui 70 – 80- ja 30 – 40-vuotiaille.

4.3.5 Syntymäpäivä- ja juhlalauluja

70 – 80-vuotiaat:

- Paljon onnea vaan
- Tuuli se puhelee ja puun latvat liehuu
- useat kansanlaulut ja maakuntalaulut

50 – 60-vuotiaat:

- Paljon onnea vaan
- Sä kasvoit neito kaunoinen
- Putte-possun nimipäivät
- Onnen kyyhky
- Ken on syntynyt tammikuussa

30 – 40-vuotiaat:

- Paljon onnea vaan
- Putte-possun nimipäivät
- Onnenkyyhky
- Äideistä parhain

10 – 20-vuotiaat:

- Paljon onnea vaan
- Hyvää syntymäpäivää sinulle rakkain

Syntymäpäivä- ja juhlalaulujen kaikkien ikäryhmien kesken yhtenevä laulu oli *Paljon onnea vaan*. 50 – 60- ja 30 – 40-vuotiailla yhteneviä juhlalauluja olivat myös *Onnenkyyhky* ja *Putte-possun nimipäivät*. Minulle uusi tieto oli, että ennen vanhaan juhlalauluina käytettiin usein maakunta- ja kansanlauluja.

4.3.6. Viikontpäivä-, kuukausi- ja aakkoslauuluja

70 – 80-vuotiaat:

- Helmikuu on tullut, tulleet valkohanget
- Kellot kaikuu, kellot temppelin (sunnuntai)
- Pyhä aamun rauha hiljaa huminoi
- Lauantai-ilta (Suvi-iltaan kaiku jostain kaukaa kantaa)

50 – 60-vuotiaat:

- Aakkoset englannin tunnilla (sävel, koska meitä käsketään)

30 – 40-vuotiaat:

- Aakkoslauulu englannin tunnilla
- Maanantaina mamma meni mansikoita ostamaan

10 – 20-vuotiaat:

- Maanantaina mamma meni mansikoita ostamaan
- Maanantai ei mittää, Tiistai ei mittää...
- a, b, c, d, e, f, g, ehkä näitä tarvitsee, h, i, j, k, l, m, n, näitä onkin enemmän, o, p, ...

Viikontpäivä-, kuukausi- ja aakkoslauuluja ei myöskään löytynyt kovin paljoa. 30 - 60-vuotiaista vastaajista kolme muisti opetelleensa koulussa englannintunnilla laulun avulla aakkoset. 10-vuotias Ville muisti opetelleensa aakkoslaulun äidinkielen tunnilla suomeksi. Viikontpäivälauuluista muistui laulu *Maanantaina mamma meni, mansikoita ostamaan*. Laulun muistivat 16-vuotias Laura, 25-vuotias Kaisa ja 31-vuotias Teemu.

4.3.7. Joululaulut

70 – 80-vuotiaat:

- Ja neitsyt pikkupoijuttansa
- Heinillä härkien
- Enkeli taivaan
- Soihdut sammuu
- Sinivuorten yö
- Joulujoulu tullut on, juhla
armahainen
- Joulupuu on rakennettu

50 – 60-vuotiaat:

- Illan tullen hämärtyypi
- Soihdut sammuu
- Sylvian joululaulu
- Enkeli taivaan
- Heinillä härkien
- Joulupukki
- Joulupuu on rakennettu
- Joulunkellot
- En etsi valtaa loistoa
- Kello löi jo viisi
- On hanget korkeat nietokset

30 – 40-vuotiaat:

- Sylvian joululaulu
- Tonttujen jouluyö
- Jouluyö, juhlayö
- Joulupuu on rakennettu
- Soihdut sammuu
- Kulkuset
- En etsi valtaa loistoa
- Joulupukki
- Maa on niin kaunis

10 – 20-vuotiaat:

- Joulupukki
- Joulupukki matkaan jo käy
- Tonttu ei vaan saa unta
- Joulupuu on rakennettu

Joululauluja oli myös paljon. Oman ikäryhmän kesken monet laulut toistuivat useassa paperissa, näitä lauluja olivat esimerkiksi laulut *Joulupukki* ja *Heinillä härkien*. Kaikkien ikäryhmien kesken löytyi yksi yhteinen laulu: *Joulupuu on rakennettu*. Toinen yhtenevä laulu, joka oli kaikilla muilla ikäryhmillä paitsi 70 – 80-vuotiailla oli *Joulupukki*. Lisäksi yhteneväisiä lauluja joidenkin kahden ikäryhmän välillä olivat laulut *Enkeli taivaan*, *Sylvian joululaulu*, *En etsi valtaa loistoa* ja *Heinillä härkien*.

4.3.8 Nukutus- ja kehtolauluja

70 – 80-vuotiaat:

- Aa, aa Allin lasta, pientä linnun poikaa
- Uni tule muurin päältä
- Pium paum papinkello
- Nuku, nuku nurmilintu
- Levonhetki nyt lyö
- Tuu, tuu tupakkarulla

30 – 40-vuotiaat:

- Tuu, tuu tupakkarulla
- Nukku-Matti
- Lapinäidin kehtolaulu
- Pii, pii pikkuinen lintu

10 – 20-vuotiaat:

- Tuu, tuu tupakkarulla
- Maan korvessa kulkevi
- Nuku, nuku nurmilintu
- Aa tuuti lasta, kissa se...

50 – 60-vuotiaat:

- Tuu, tuu tupakkarulla
- Aa tuuti lasta, kissa se tuli vastaan
- Levolle lasken luojani
- Levonhetki nyt lyö
- Peikkoäidin kehtolaulu
- Maan korvessa kulkevi
- Uinuos prinssini vaan
- Aa aa Allin lasta, pientä linnun poikaa
- Aa aa Heikki
- Nuku nuku nurmilintu

Nukutus- ja kehtolauluja oli melko paljon. Kaikilla ikäryhmillä oli yksi yhteinen laulu, *Tuu, tuu tupakkarulla*. *Nuku, nuku nurmilintu* -laulu löytyi kaikkien muiden paitsi 30 - 40-vuotiaiden vastauksista. 50 – 80-vuotiaat olivat vastanneet yhtenevät laulut: *Levon hetki nyt lyö* ja *Aa, aa Allin lasta, pientä linnunpoikaa*. *Maan korvessa kulkevi* ja *Aa tuuti lasta, kissa se tuli vastaan* olivat 10 – 20-vuotiailla sekä 50 – 60-vuotiailla vastaajilla.

4.4 Miten arvot näkyivät lastenlauluissa?

Entisaikojen lastenlaulujen sanoituksissa ei haluttu tuoda vaikeita asioita esille, vaan niillä pyrittiin luomaan reipasta ja ahkeraa henkeä muuten vaikeiden aikojen oloihin. Sodan jälkeen laulujen sanoituksissa korostettiin isänmaallisuutta, työtä, uskontoa, rehellisyyttä ja ahkeruutta.

1950- 60-luvuilla lapsuutensa eläneet muistelivat isänmaallisuuden, työnteon ja ahkeruuden olleen edelleen tärkeitä. Silloisissa lauluissa uskonto korostui virsien myötä vakavuutena ja hartautena. Myös opetukselliset laulut olivat suosittuja, kuten esimerkiksi *Lasten liikennelaulu* ja *Jänöjussin mäenlasku*. 1970-luvulla lapsuutensa viettäneet muistivat laulujen olleen usein ”kasvatustauluja”. Myös kansainvälisyys näkyi sen ajan lauluissa muun muassa kasettinauhurien yleistymisen takia ja kansainvälisten radiolähetysten alettua.

4.5 Mielipiteitä nykyajan lastenlauluista

70 – 80-vuotiaiden mielestä nykyisiä lastenlauluja on todella paljon, eivätkä lapset varmaan niitä kaikkia ehdi edes kuuntelemaan. Lauluissa on paljon sanomaa, ne ovat hauskoja ja reippaita ja soittimien käyttö on monipuolistunut. Nykyajan lauluissa ei ehkä korostu niin vahvasti kasvatukselliset ja opetukselliset asiat.

50 – 60-vuotiaat totesivat lähes yksimielisesti nykyajan lasten musiikista, että aikuisten musiikkiin on vaan vaihdettu lapsille sopivammat sanat. Laulut ovat usean vastaajan mielestä rämpytyksiä ja huonoja plagiointeja, jotka eivät erotu toisistaan. Vastauksissa todettiin myös, että laulujen määrä on valtava ja joukossa on myös hyviä ja opettavaisia, esimerkkejä kappaleista ei kuitenkaan kukaan osannut sanoa.

30 – 40-vuotiaat kertoivat laulujen olevan oman aikansa näköisiä. Laulujen opetuselementit ovat kuitenkin vähentyneet huomattavasti ja laulut ovat muuttuneet hyvin pop- & rock-tyylisiksi. Myös he totesivat niiden muistuttavan

enemmän aikuisten musiikkia, joihin sanat on muutettu lastenlauluihin sopivimmiksi.

10 – 20-vuotiaat olivat sitä mieltä, että nykyajan lastenlaulut ovat liian samanlaisia kuin kaikki muukin musiikki. Lauluja on valtavasti ja laulujen syvin olemus ja merkitys ovat kadonneet nykyajan viriketulvan alle. He pitivät tärkeänä, että heille on laulettu lapsena ja aikovat laulaa tulevaisuudessa omille lapsilleen perinteisiä lastenlauluja.

4.6 Lastenlaulujen merkitys ihmisille

Kaikenikäisillä vastaajilla oli hyvin samansuuntaiset ajatukset ja mielipiteet lastenlaulujen merkityksistä. Kaikki vastaajat pitivät lastenlauluja todella tärkeinä. Laulujen myötä voi helposti palata lapsuudenmuistoihin ja elää uudelleen hauskoja kokemuksia. Laulujen myötä perinnettä voi siirtää omille lapsilleen ja lapsenlapsilleen laulamalla. Niiden avulla on helppo opastaa ja opettaa lapsille erilaisia asioita. Lastenlaulut koettiin myös tärkeänä osana lapsen kasvua ja kehitystä.

5 POHDINTA

5.1 Opinnäytetyön tekemisen vaiheita

Opinnäytetyön aloittaminen tuntui raskaalta ja vaikealta. Sopivaa aihetta ei meinannut löytyä millään, koska aiheen tuli olla tarpeeksi laaja, että saisi tarpeeksi tekstiä aikaiseksi. Lopulta aihe kuitenkin löytyi ja pääsin alkuun. Mahdollisia lähteitä etsiessäni yllätyin, että valmiin materiaalin määrä oli hyvin vähäinen, jolloin mieleeni tuli, että voisin haastatella ihmisiä ja saada sillä tavoin erilaisia näkökulmia ja erilaista materiaalia työhöni. Alkuvaikeuksien jälkeen työ kuitenkin valmistui melko nopeasti.

Työn alkuperäinen idea syntyi seuratessani musiikkileikkikoulun tunteja, kun huomasin, että monet lapset eivät olleet ikinä kuulleet laulua *Jänis istui maassa*. Muistan kesken tunnin pohtineeni itsekseni, että miten se voi olla mahdollista ja että kaikkihan sen nyt osaa. Omista lapsudentovereistani saisi varmaan hakemalla hakea sellaista henkilöä, joka ei olisi kuullut kyseistä laulua. Mieleeni nousi myös huoli muista perinteisistä lastenlauluista. Ovatko ne jäämässä nykyajan lastenlaulujen varjoon? Onko asian vaan annettava olla vai voiko asialle tehdä jotain?

Tämä työ opetti minulle paljon uutta lastenlauluista, lastenlaulujen historiasta, säveltäjistä, sanoittajista ja esittäjistä. Haastatteluprosessin kautta opin osuvien kysymysten hahmottelusta ja haastattelutilanteen toteuttamisesta. Tämän jälkeen osaan tehdä haastattelutukimusta.

5.2 Omia mietteitä tutkimastani aiheesta

Kysyessäni mielipiteitä nykyajan lastenlauluista minua lohdutti erityisesti se seikka, että kaikki 10 – 60-vuotiaat haastateltavat pitivät perinteisiä lastenlauluja hyvin tärkeinä ja toivoivat, että ne säilyvät sukupolvelta toiselle. Oli hauska huomata, että nuorimmatkin haastateltavat huomasivat vanhoissa lauluissa olevan jotakin taikaa ja pitivät niihin sisältyviä opetuksia viehättävinä. Yllättävää oli, että yli 70-vuotiaat nauttivat myös nykyajan lastenlauluista ja pitivät hyvänä sellaista

kehitystä, jossa soitinten käyttö on monipuolistunut ja lauluihin on saatu hyvää meininkiä. Toisaalta sen ymmärtää hyvin, koska heidän lapsuudessaan lastenlauluja oli hyvin vähän ja laulut olivat aika hartaita ja hillittyjä.

Pohdin haastatteluja purkaessani myös, että varsinaisia lastenlauluklassikoita ei varmasti enää synny, vaan nykyajan lastenlaulut jäävät vain oman aikansa suosikeiksi. Arvelen tämän johtuvan siitä, että nykyään lastenlauluja tehdään niin valtavasti. Mahtaako niistä mikään jäädä kenenkään mieleen?

Tällaista tutkimusta voisi olla mielenkiintoista jatkaa laajentamalla tutkittavien laulujen aihepiirejä. Tästä tutkimuksesta jäivät puuttumaan esimerkiksi kulkuneuvolaulut (esimerkiksi *Pienen pienen veturi*) ja sääntö- ja ohjelaulut (esimerkiksi *Lasten liikennelaulu*). Tällaisen suhteellisen pienenkin haastattelututkimuksen avulla saa kuitenkin paljon mielenkiintoista tietoa. Haastattelemistani ihmisistä vanhin muisti kuunnelleensa setänsä torviradiosta Markus-sedän lastentuntia yhdessä kylän lasten kanssa. Toisaalta *Jänöjussin mäenlasku* -laulun muistivat kaikki sen ilmestymisen jälkeen syntyneet ikäryhmät.

Tein mielenkiintoisen havainnon lukiessani opinnäytetyötä nimeltä *Lasten laulut ennen ja nyt*. Työssä tutkittiin muun muassa alle seitsemänvuotiaiden lasten suosituimpia lauluja 2000-luvulla, jossa neljännelle sijalle tuli *Jänis istui maassa* ja viidennelle sijalle *Piiri pieni pyörii*. (Pahtela 2006, 63.) Edellä mainitut laulut löytyivät myös minun tutkimuksestani kaikkien 10 – 80-vuotiaiden vastauksista. Tästä voisi päätellä, että perinteiset lastenlaulut ovat edelleen myös nykyajan lasten suosiossa.

Omassa lapsuudessa muistan kuulleen musiikkia lähes aina, ja se on ollut minulle tärkeää. Lauloimme isäni ja veljeni kanssa usein, suosikkilauluja olivat: *Känkkäränkkä* ja *Huomenna mennään Korkeasaareen*. Laulu *Pieni tytön tylleröinen* on jäänyt erityisesti mieleeni, koska isäni lauloi sitä minulle usein iltaisin. Olen iloinen, että minulle on lapsuudessa laulettu paljon. Aion käyttää työssäni perinteisiä lastenlauluja ja laulaa niitä myös tulevaisuudessa omille lapsilleni. Näin ainakin omalta kohdaltani varmistan, että perinteiset lastenlaulut siirtyvät tuleville sukupolville.

LÄHTEET

Ahokas, L. & Mattsson, U. 1981. Lasten toivelaulukirja. Fazer, Helsinki.

Heikkilä-Halttunen P. 2000. STT-VT

http://www.verkkouutiset.fi/arkisto_2000/15.joulukuu/lask5000.htm. 11.1.2008.

Heikkilä, O. & Lehikoinen, V. 1986. Suuri lastenlaulukirja 2. Fazer, Helsinki.

Heikkilä, O. 1990. Matin ja Maijan laulukirja. Kokonuotti Oy, Helsinki.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1988. Teemahaastattelu. Yliopistopaino, Helsinki.

Jaakkola, J. 2005. Riitta Korpela ja koko perheen Ti-Ti nalle

<http://www.fimic.fi/fimic/fimic.nsf/>, 12.1.2008.

Jalkanen, P. 1992. Pohjolan yössä. Kirjastopalvelu Oy, Helsinki.

Juvonen, P. 2003. Marjatta Pokela <http://pomus.net/001684>, 1.2.2008.

Malmstén, G. 1964. Duurissa ja mollissa. Kirjayhtymä, Helsinki.

Pahtela, J. 2006. Lasten laulut ennen ja nyt. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu.

Pajamo R. 1999. Lehti puusta variseepi. Suomalainen koululauluperinne. WSOY, Porvoo.

Vuoristo, A. 1988. Suuri toivelaulukirja 7. Fazer, Porvoo.

LIITE 1

Haastattelukysymykset

1. Minkälaisissa tilanteissa laulettiin, kun olit lapsi?
2. Kuka sinulle lauloi?
3. Kenen kanssa lauloit?
4. a) Mainitse lauluja, jotka ovat jääneet mieleesi lapsuudesta?

b) Mitä ajattelet, miksi muistat juuri nämä laulut?
5. Luettele muutamia lauluja, joita muistat seuraavista:
-piirileikkilaulut
-eläinlaulut
-urheilu- ja liikuntalaulut
-kodinaskarelaulut
-syntymäpäivä ja juhlalaulut
-viikonpäivä-, kuukausi- ja aakkoslaulut
-joululaulut
-nukutus- ja kehtolaulut
6. a) Miten olosuhteet, joissa on eletty, näkyivät lastenlauluissa? (esimerkiksi sota-aika, pula-aika, lama)

b) Miten arvot näkyivät lastenlauluissa?
7. Mitä mieltä olet nykyajan lastenlauluista?
8. Mitä lastenlaulut merkitsevät sinulle?

LIITE 2

1) Minkälaisissa tilanteissa laulettiin kun olit lapsi?

Olen syntynyt vuonna 1955, ja lapsuuteni elin maalla, jossa ei juurikaan ollut harrastusmahdollisuuksia, ei ainakaan nykyihmisten mittapuiden mukaan. Musiikki kuului isona osana ihmisten elämään, ei "virallisena" harrastuksena, mutta viihdyttäjänä.

Muistan, että äitini lauloi työtä tehdessään melkein aina, ikään kuin viihdytti itseään, jotta työnteko sujui paremmin. Perheessäni sekä isä että äiti olivat musikaalisia. Isäni harrasti kuorolaulua, ja kävi kirkkokuoron harjoituksissa, sekä perusti oman kvartetin kylän laulutaitoisista miehistä, kvartetin harjoitukset olivat usein meillä. Isä ja äiti harjoittelivat myös duettoja, tai äitini lauloi isän säestyksellä. He myös esiintyivät paljon häissä, kesäjuhlilla, pikkujouluissa. Kuulin siis paljon musiikkia lapsena, myös ja etenkin lauluja, jotka eivät olleet varsinaisia lastenlauluja.

Koulussa laulettiin paljon, ja sanat piti oppia ulkoa, oli sitten kysymys lastenlauluista, kansanlauluista tai virsistä. Sanat kuulusteltiin ennen laulamista, jotta pojatkin osasivat edes sanat (sävel sen sijaan oli useimmilta hukassa). Koulussa järjestettiin joulu- ja kevätjuhlien lisäksi itsenäisyyspäiväjuhla, sekä keväällä kylän äideille äitienpäiväjuhla. Kaikissa juhlissa oppilaat lauloivat teemaan sopivia lauluja. Kansakoulussa ollessani pienestä koulustani lähetettiin myös edustaja laulamaan ns. henkisissä kilpailuissa. Olin joka vuosi se edustaja:)

Yhteislaulu oli muutenkin tärkeää. Hautajaisissa, häissä, juhannusjuhlissa jne. laulettiin yhdessä tilaisuuteen sopivia lauluja.

Kylässä järjestettiin ns. ompeluseuroja, jonne kokoonnuttiin perheitäin. Naisilla oli käsityöt mukana, miehet kerääntyivät eri huoneeseen juttelemaan. Mukana oli yleensä myös seurakunnan pappi, jonka johdolla veisattiin yhdessä virsiä.

Uskonto näytteli siihen aikaan melko isoa osaa ihmisten elämässä, ja laulut joita kuulin olivat paljolti hengellisiä, vaikka kotini ei ollut varsinainen "uskonnollinen" koti. Ajan henki oli kuitenkin se, että virsiä veisattiin enemmän kuin kevyempää musiikkia, ainakin maalla. Sunnuntaisin kuunneltiin radiosta jumalanpalvelus, ja äiti lauloi virret mukana.

Televisioita ei kylällä ollut juuri kenelläkään, joten radio yleensäkin toimi tärkeänä viihdyttäjänä, ja opin paljon lastenlauluja kuuntelemalla Lasten Sävelradiota. Se oli minulle tärkein radio-ohjelma, jota en jättänyt koskaan kuuntelematta. Tunsin aina jännitystä kuunnellessani ohjelmaa, ja riemu oli suuri, jos jokin lempilauluni soitettiin. Opin jo pienenä sanat ulkoa, ja lauloin lauluja myös 8 vuotta vanhemman sisareni kanssa, sekä opetin niitä 4 vuotta nuoremmalle siskolleni.

Iltaisin äitini lauloi unilauluja, lähinnä kai pikkusiskolleni, mutta nukahdin viereisessä huoneessa äidin laulamiseen.

Kaikkein tärkeimpänä muistan joululaulut. Myös kylän pikkujouluissa laulettiin joululauluja, ja aattona kotona jouluaterian jälkeen perheemme kokoontui pianon ääreen laulamaan, ensin jouluvirret, sitten kevyempiä joululauluja. Isompana osasin jo nauttia tuosta musiikkihetkestä, mutta pienempänä tuntui, että laulaminen ei lopu ikinä: pukki tuli vasta sen jälkeen kun laulut oli laulettu.

2) Kuka sinulle lauloi?

En muista muiden varsinaisesti laulaneen minulle kuin vanhempani ja isosiskoni. Äiti lauloi unilaulut, isä viihdytti minua rillumarei-lauluja laulamalla. Isällä oli tapana myös muunnella laulujen sanoja hullunkurisesti, jotta hän sai meidät nauramaan. Isosiskoni osti "toivelauluvihkoja", joissa oli suomalaisten iskelmien sanoja, ja hän opetti minulle suosikki-iskelmät. Enemmän taisin laulaa Laila Kinnusta tai Brita Koivusta kuin lastenlauluja.

3) Kenen kanssa lauloit?

Ennen kouluun menoa lauloin vanhempieni, lähinnä äitini ja sisarusten kanssa. Kun olin alaluokilla, opetin koulussa oppimiani lauluja pikkusisarelleni. Järjestimme usein pikkusiskoni kanssa "juhlat" isälle ja äidille. Valmistimme juhliin laulu- leikki- tanssi- ja soittoesityksiä. Koulussa laulettiin paljon luokassa, muistini mukaan päivittäin. Tosin taisin olla pikkukoulussa ainoita, jonka laulu meni nuotilleen oikein.

4a) Mainitse lauluja, jotka ovat jääneet mieleesi lapsuudesta:

Muistan erityisesti radiosta kuulemani lastenlaulut. Esimerkiksi Mikki-Hiiri merihädässä, Jänöjussin mäenlasku, Me myyrät me mullassa mylläämme, Liikennelaulu, Polkupyörämatka mummolaan ja Telefoni Afrikassa, sekä ne joululaulut.

4b) Miksi muistat juuri nämä laulut?

Lastenradion lähetys oli päivän kohokohta, jos oikein muistan, se tuli kerran viikossa, maanantaisin. Radiosta kuulemani lastenlaulut olivat usein orkesterisäestyksellä esitettyjä, "oikeita" musiikkiesityksiä, verrattavissa aikuisten radioissa soitettuun musiikkiin. Usein lauluissa oli myös juoni, aina uudelleen sai jännittää, pakeneeko Mikki Meripeikkoa, vai kaataako peikko kaarnapurren. Äänitehosteet oli mahtavia ja aina kävi lopussa onnellisesti.

Muistan myös joulun ajan lasten joululaulut, ja vieläkin kuullessani lapsuuteni ajan joululauluja, mm. Joulupukki suukon sai, tai Nisse-polkan, palaan välittömästi lapsuuteni joulutunnelmiin.

5) Luettele muutamia lauluja, joita muistat seuraavista:

Piirileikkilaulut:

- On neidolla punapaulat
- Kehruuvalssi (nykyinen vanhojen tanssien valssi)

- Piiri pieni pyörii

Eläinlaulut:

- Korkeella puussa varis. (lauluun liittyi myös leikki, ja se varis muuten ammuttiin..)
- Jänöjussin mäenlasku
- Oi katsopas vaari tuota hauvaa..
- Me myyrät me mullassa mylläämme...
- Kaksi pientä karhunlasta (ensimmäinen oppimani laulu 2-3-vuotiaana)
- Kukko kiekuu punahelmtta..

Urheilu- ja liikuntalaulut:

- Olen kai ollut harvinaisen epäurheilullinen, kun en muista ainuttakaan. Ainoat, jotka tuli mieleen:
- Yl' kasteisten vuorten me kuljemme
 - Terve taas sä talvi raikas (kertoii mäenlaskusta)

Kodinaskarelaulut:

Taisin olla laiskakin, kun näitäkään en muista yhtään ainutta.

Syntymäpäivä- ja juhla laulut:

- Sä kasvoit neito kaunoinen
- Paljon onnea vaan
- Ja nythän on juhannusilta
- Putte-Possun nimipäivät

Viikonpäivä- kuukausi- ja aakkoslaulut

- 11-vuotiaana opin englanninkieliset aakkoset lauluna koulun englannintunnilla, sävelenä Koska meitä käsketään
- viikonpäivälauluja en muista kuin iskelmän, jota lauloin pienenä: Nyt on lauantai, juu...

- kuukausia en muista opetelleeni laulun avulla
- sen sijaan Suomen rannikkokaupungit osaan laulaa
vieläkin sävelenä Honkain keskellä mökkini seisoo:
Tornio, Kemi, Oulu ja Raahe, Kokkola, Pietarsaari.
Uuskaarlepöy...

Joululaulut:

Kaikki lapsuuteni joululaulut taitavat olla käytössä vieläkin. Erityisesti muistan yksinlauluna 9-vuotiaana esittämäni "Illan tullen hämärtyypi", jota en ole enää nykyisin kuullut laulettavan. Joulujuhlassa esitettiin myös aina tonttuleikki, jonka tontut itse lauloivat; stereoitaa kun ei siihen aikaan ollut. Yksi sellainen tonttuleikki oli "Tonttuja tässä on parhaita".

Nukutus- ja kehtolaulut:

- Maan korvessa kulkevi (ehkä ei perinteinen kehtolaulu, mutta sitä äitini lauloi)
- Levon hetki nyt lyö
- Uinuos prinssini vaan
- Peikkoäidin kehtolaulu (Kun lapsia sängyssä on yksitoista, ja hännät on solmittu yhteen..)

6a) Miten olosuhteet, joissa on eletty, näkyivät lastenlauluissa?

Olen jälkeinpäin ajatellut, että syntyessäni 1955, oli sodan päättymisestä vasta n. 10 vuotta. Korttiaikakin oli lähellä, ihmisillä oli pulaa kaikesta, sodan kauhut oli mielessä, mutta toivo paremmasta elämästä varmaan eli. Siihen nähden muistamani lastenlaulut olivat huolettomia, hauskoja, toiveikkaita, vailla paatosta. Ehkä lapsia haluttiin suojellakin pahoilta asioilta, ja aikuisetkin varmaan nauttivat hassunhauskoista lastenlauluista ja niiden oivalluksista, iloisista sävelistä ja reippaasta, nopeatempoisesta rytmistä. Kaikki muistamani raskassoutuisemmat laulut ovat vanhoja, niitä oma äitini jo lauloi lapsena. Saattaa tietenkään olla, että ne hauskat ja eloisat laulut on paremmin jääneet mieleen, mutta luulen että ajan "trendi" oli kuitenkin vaikeiden aikojen unohtaminen, ilon etsiminen elämään, ja

se heijastui lastenlauluihinkin. Tosin virsiä veisattiin paljon, samoin kuin uskonnollisia ja isänmaallisia lauluja koulussa ja erilaisissa juhlissa.

6b) Miten arvot näkyivät lastenlauluissa?

Jos kuuntelen nykylapsen korvin sanoituksia 60-luvun lastenlauluissa, voi kuulostaa hullunkuriselta vaikkapa Liikennelaulun alku: Valppain mielin muista sä aina vaaroja liikenteen... Lauluissa oli usein jokin opetus, mutta se oli puettu hauskaan muotoon, kuten esimerkiksi Jänöjussin mäenlaskussa, jossa jänöjussi laski pensaaseen, kun ei kuunnellut varoituksia: "sä usko vaan kun neuvotaan, tai koita uudestaan". Siihen aikaan lapset kasvatettiin kilteiksi, ja lauluissakin paha sai palkkansa, ja lapset olivat kirkassilmisiä, silkohapsia.

7) Mitä mieltä olet nykyajan lastenlauluista?

Omat lapseni ovat jo isoja, joten en ole kuunnellut viime aikojen lastenlauluja. 80-90-luvulla kuuntelin omien lasteni kanssa lastenlauluja, ja ne olivat riittävässä oivaltavampia kuin oman lapsuuteni loppusointulaulut. Esimerkiksi rokahtavia lastenlauluja ei minun lapsuudessani ollut, eli lastenlaulut ovat kai seuranneet kehityksen mukana. Ihan hyvä niin, mutta toivoisin ettei niitä vanhojakaan aivan kokonaan unohdettaisi.

8) Mitä lastenlaulut merkitsevät sinulle?

Voisin kuvitella, että omassa lapsuudessani erityisesti lapsille sävelletyllä musiikilla oli tärkeämpi merkitys viihdyttäjänä ja ilon antajana kuin nykylapsille kaikkien virikkeiden ja tietotekniikan aikana. On helppo palata laulujen avulla lapsuuden kesiiin, jouluihin tai istumaan radion eteen talvi-iltana ennen ilta-ateriaa. Lastenlaulut ovat minulle väylä lapsuuteeni, ja laulujen avulla on muistot helppo palauttaa mieleen. Lastenlauluihin ja musiikkiin ei myöskään liity yhtään huonoa muistoa, vaikka niitäkin lapsuudestani löytyy. Kun laulettiin, soitettiin tai kuunneltiin lauluja, tunnelma oli aina onnellinen.

